Anul XI. Braşov, 15/28 Novembre 1912. Nr. 49.

LIBERTATEA

Abonamentul: [illegible] foile [illegible] cu adausele sale „Foaia interesantă" [illegible] de glume „Bobîrnaci" şi broşurile „Spicuiri Economice", e: pe un an [illegible] cor., pe [illegible] Pentru economii numai 6 cor. pe an. „Lib." cu Foaia Int. pt. economi 5 cor. pe an [illegible] Americ 3 dolari; — România 40 Lei.

Foaie naţională politică

Apare în fiecare Joi

Inserţiuni: 1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La [illegible] arate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de ta[illegible]

Inserţionile ca şi abon[illegible] mentele să plătesc înainte

Manuscripte nu se dau napoi.

Va putea fi susţinută pacea, ori vom avea războiu?

Iată astăzi întrebarea cea mai grea şi mai gingaşă, — la care nu să poate da un răspuns sigur nici de azi până mâne! Că azi vin ştiri liniştitoare: „N'aveţi teamă, războiul nu-l doreşte nime, fiind el o plagă, o nenorocire groaznică pe ţări, ori că ies din el biruitoare ori biruite! Rusia ne asigură de pace cu toate gurile!"

Iar ca mâne alte ştiri spun: »E rău! E vai de ea pace! Rusia, pe cînd cu un colţ de gură zîmbeşte vecinilor şi le vorbeşte dulce de pace, cu celalalt colţ şueră prin ţară: grăbiţi! grăbiţi cu mobilizarea!, daţi iute cu îngrămădirea de trupe spre hotarele de miază-zi şi apus: spre cele [illegible]ermane, austro-ungare şi [illegible]mâne! Şi voi Sîrbilor, nu [illegible]ă daţi plainici păcii! Lăsaţi [illegible]i fie războiu, că am eu grije [illegible]e cei-ce nu vor să vă lase [illegible]i ajungeţi la Marea Adriatică! Le-oi scutura eu cojocul. Numai şi voi, cu fraţii [illegible]ostri Bulgari şi Munteneni, să vă încordaţi a-'i da [illegible]ustro-ungariei în coasta dinpre voi!«

Ca mâne iar vorbe de pace; [illegible]incolo veşti că Sîrbia îşi [illegible]ate curat joc de oamenii [illegible]e încredere a Austro-ung., [illegible]uşi pentru a căuta pe con[illegible]ulul perdut din Prizren (Macedonia). Apoi ştiri, că de Ro[illegible]mânia trag doi inşi în doue [illegible]aturi, de să-i rupă mînecile! [illegible]ustro-ungaria şi Germania [illegible] trag spre ele, — Rusia din[illegible]olo o apucă de picior şi o [illegible]rage spre ea, — de să te [illegible]miri de unde atîta dragoste [illegible]entru mica ţară a Valahilor?

De unde? De acolo, că [illegible]g nu de mutra aces[illegible]ahi, ci de cea o ju[illegible] de milion de soldaţi [illegible]umnabil pregătiţi, înarmaţi [illegible]ţati, pe care Româ[illegible] poate azvîrli în cum[illegible] războiului. Şi zău, şi [illegible] şi Austro-ungaria cu [illegible]ania, fiecare simte, că are mare lipsă de această armată aleasă, — că partea pe care ea va sta, va fi puternic ajutată!

De-aceea, ştiindu-se că România s'a dat pe partea Austro-ungariei şi Germaniei, — ştirile mai nouă spun, că Rusia să luptă a scoate *cu ori-ce preţ* pe România din această tovărăşie!

Cu ori-ce preţ? Nu-i de lipsă de *ori-ce* preţ, numai de *un* preţ: de a-şi repara păcatul ce l'a săvîrşit faţă de ea în 1878, după-ce o ajutase în războiul contra Turciei, — cînd îi luă frumoasa ţară a Basarabiei cu un milion de Români. Spele Rusia acel păcat, şi credem că prin asta ar putea izbuti a avea pe România scoasă din şirul taberelor contrare, — mai ales că zeci de cuvinte sunt, cari ar trebui să împingă România înapoi, şi să n'o lase a să alipi la o împarăţie, în care are trei milioane de fraţi ţinuţi în cele mai păcătoase cătuşe politice moderne!

Aşa stăm. Hărţuiala celor două puteri mari în jurul României, de a o avea ba una, ba alta, pe partea ei, — ne arată că de fapt trecem prin zile cu primejdii, şi că cele două puteri ce stau să se măsoare, să simt cam de opotrivă de tari, încît o armată ca a României, aruncată în cumpăna uneia ori celeilalte dintre taberele potrivnice, e poate hotărîtoare!

Şi credem că e aşa. Că şi locul pe care să află România, şi vrednicia soldaţilor ei, trag mult în cumpăna norocului unui războiu între Slavii şi Germanii Europei!

Dar, ne întrebăm, dacă România e aşa de preţioasă, oare ea, dacă să dă pe o parte din cele două, — barem *plăteşte-i-se* să se dee? Ci-că Ruşii de-ar sta pe partea lor, i-ar fi făgăduind preţ bun, — dar Austroungaria şi Germania ce preţ îi dau că stă pe partea lor? Cu porţie de pămînt mic vor plăti, dar oare n'ar putea-o plăti cu porţie de mulţumire sufletească, făgăduindu-i, de pildă, că fraţii ei din lăuntrul împărăţiei austro-ungare, vor fi lăsaţi în pace, nu vor mai fi şicanaţi cu politica de despoiare naţională, ci li-să va da putinţa a să desvolta liber şi cinstit în patria asta care *şi a lor* (a noastră!) el ba vor fi chiar ajutaţi în aceasta?

Oare nici cu aşa ceva nu va fi plătită credinţa şi alipirea României celei atît de preţioase în astfel de vremuri grele?

N'avem nici o nădejde!

Dar să ne întoarcem la primejdia războiului.

Iaca ce spun alte foi, cele din Pesta, aproape de guvern, despre asta:

„Budapesti Hirlap" dela 26 Nov. scrie:

„Războiul din afară ne ameninţă şi războiul din lăuntru (între tiszaişti şi Kosutişti) nu încetă!

„Ministrul sîrb Passici şi soţii, să joacă în chip uşuratic *cu cel mai primejdios foc*, ce poate ajunge popoare în vremile astea moderne (cu focul războiului)"!.

Şi în alt loc:

„Sîrbia încă n'a răspuns oficios la întrebarea monarchiei noastre, dar vorbeşte Passici şi politicii sîrbi şi foile lor, cari spun, că *Sîrbia trebue să capete ţărmul de mare dela Alessio la Durazzo*" (adecă tocmai la ce i-se împotriveşte împărăţia noastră)!

...Iar hotarul negru care stă la spatele Sîrbiei încurajindu-o, este *Rusia, care să înarmează!* Neînţelegerile nu s'au domolit cu nimic, *şi primejdia războiului e tocmai aşa de ameninţătoare, cum e într'una de cîteva zile încoace!*"

„Pesti Hirlap" scrie: Ţinuta Rusiei e ameninţătoare! Diplomaţia rusească îşi joacă mai departe jocul ei în două feţe. Trupe ruseşti să grămădesc la hotarele Împărăţiei. In Sîrbia e pornire tare războinică!" — şi descrie acestea toate pe larg.

Asemenea şi alte foi scriu la fel.

Trec dar peste noi nori ce cuprind în spalela lor mii de fulgere încărcate, — şi e întrebare de vor putea fi opăcite a nu începe să se descarce în trăznete, pe urma cărora vor porni pe toate văile ţării rîuri de lacrimi şi de suferinţe!

Ştiri politice

Păşirea Slavilor în Austria.

Ştiri politice de cea mai mare însămnătate sosesc din Austria. Slavii Impărăţiei austriace, cărora le-a crescut, vădit, curaginl prin luptele biruitoare a slavilor din Balcani, — să ridică ameninţători pentru conducerea germană a Austriei, arătîndu-i, că ei nu voesc să mai fie socotiţi de solavii ori supuşii Nemţilor, nici vor mai lăsa să-'i călce pe cap cum le place! Ei îşi arată răsunător însămnătatea, şi cer ca cei dela cîrma statului să ţină samă de ei!

Iaca cîteva din aceste semne:

— Studenţii slavi aflători la şcolile înalte din Viena, au pus la cale o ieşire demonstrativă pe stradele Impărăteştei cetăţi. Să se adune toate miile de studenţi de viţă slavă şi să cutreere stradele de frunte, aşa ca la plimbare, dar o plimbare în roiu uriaş, ameninţător, strigător, — protestînd contra feiului voinic cum sunt cîrmuiţi Croaţii şi Slavonii azi, prin „comisar regal". Ei au mers naintea casei în care să află conzulatul bulgar, şi au cîntat cîntece naţionale slave! Tot aşa au vrut să facă şi naintea conzulatului ruseso, dar poliţia li s'a pus în drum şi cu săbiile trase i au respins. In cîteva locuri tinerimea slavă s'a încăerat cu publicul nemţesc ieşit la plimbare. S'au bătut cu Nemţii, acl în Viena lor! Şi-au spart capetele! Luni au înoit demonstraţiile lor slave.

— In Triest tot Duminecă a avut loc o demonstraţie a tinerimii slave, sfîrşită cu încăerare sîngeroasă cu poliţia.

— Acelaşi lucru s'a petrecut în oraşul austriac Przibram!

— Iar în Zara (la marginea mării, în Dalmaţia) a avut loc de-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

monstraţ'a cea mai mare. Dalmaţia e locuită de Slavi şi pentru-că primăria alor două oraşele şi-a arătat pe faţă plăcerea pentru Slavii biruitori în Balcani, trimiţîndu le vorbe de fericire în numele comunelor lor, — stăpînirea a risipit sfaturile acelor comune.

Pentru asta Dumineca a fost **mare adunare slavă** în Zara, pentru a protesta contra volniciei stăpânirii, care aşa calcă în picioare dreptul cetăţenilor şi a comunelor! Şi au luat parte la adunare 35 de deputaţi slavi şi **primarii** alor 63 de comune slave, apoi politici din Croaţia şi Slavonia! Şi au cioplit pe guvern numai ca ei. Şi s'au îmbrăţişat şi s'au înfrăţit toţi slavii şi şi au vărsat unii altora curagiu în suflete!

Auziţi, Români? La adunarea **politică**, care să protesteze contra unei măsuri aspre a guvernului ţării, — au luat parte *63 de primari* ai comunelor slave!

Pare mi-se aceştia nu-s primari de aceia cari cred, că pe lumea asta mai mare după Dumnezeu e îndată domnu — **solgăbirăul** Aceia altfel îşi înţeleg slujba de bărbaţi ce stau în fruntea comunelor lor! Sunt *bărbaţi*, nu babe tremurătoare naintea jupînului notaraş şi a „măriei-sale" fibirăului.

Vorbind despre aceste ridicări a bărbăţiei slave în vecina Austria, o mare foaie ungurească din Pesta („P. H.") scrie:

„Aceste *mişcări au un înţeles mult* grăitor. Ele **nu pot fi socotite de nişte simple întîmplari trecătoare!** S'a mişcat starea de cumpănă a popoarelor austriace!

„Aceste întîmplări trebue să pună pe gînduri pe bărbaţii de stat austrieci, ba şi pe cei maghiari!"

„Impărăţia e, chiar în aceste zile, ameninţată de duşmanii din afară şi de cei din lăuntru, şi nu să poate şti, care din ei sunt mai primejdioşi!"

Adevărat. Aşa e. Impărăţia Austro-ungară are mulţi „duşmani", vorbă rău folosită, bine zis e: „**oameni nemulţumiţi**", în lăuntrul hotarelor sale, *şi în Austria şi în Ungaria!* Iar nemulţumirea adunată grămadă în sufletelelor prin zeci de ani de nedreptăţi pe care le-au suferit şi le sufăr mereu, — să poate odată răzbuna prest, în zile de grele încercări pentru ţară! Iaca chiar acum să văd semne aşa primejdioase. Impărăţia e pe cale a să încăera cu lumea slavă din afară, şi iaca din lăuntru altă lume slavă scrîşneşte în dinţi nemulţumită! Şi vai de ţară, dacă duşmanul din afară să va şti da pe lîngă aceşti nemulţumiţi şi va şti folosi amărîciunea din sufletele lor!

Oare în ceastălaltă jumătate a împărăţiei, în Ungaria, e mai bine? Răspundă tot omul după capul lui.

Şi cine-i de vină la aceste stări, cari închid în ele atîta primejdie pentru ţara cu atîţa fii nemulţumiţi? Apoi de sigur că nu archangelii sunt de vină, ci **stăpînirile**, colo nemţască, dincoace ungurească, care în timp de pace par'că nici nu ştie face altceva, decît să înmagazineze în sufletul popoarelor cea mai cruntă nemulţumire, pe care ciasurile cu primejdii să o poată folosi cît mai bine, de vor vrea şi vor avea lipsă de ea!

De val cu Sîrbia.

Dela sfîrşitul săptămîni trecute încoace, ştiri tot mai îngrijitoare veneau zi de zi despre încordarea lucrurilor între împărăţia noastră şi Sîrbia, ba mai mult ca faţă de Sîrbia, cu **Rusia**, că de n'ar fi vorba şi de Rusia, — apoi de sfîrcăelile Sîrbiei, o, ce puţin s'ar sinchisì lumea la noi! Ca de sfătoşenia unui băieţaş ce să încoardă mereu pe lîngă un om mare şi puternic, ameninţîndu-l! Dar fiind la spate Rusia, — gluma să face serioasă!

Marţi (în 26 Nov) au sosit mai multe ştiri îngrijitoare, Mercuri iar mai pacinice, azi, Joi, iară mai multe rele ca bune. Iată-le aşa precum au sosit.

Marţi 26 Nov.

Budapesta. — Azi noapte a sosit aici o **telegramă**, care spunea, că Impăratul Wilhelm (al Germaniei) a scris o epistolă Ţarului Rusiei, şi i-a trimis'o cu acel general rus care, drept semn de pretinie a Ţarului, e împărţit să fie la curtea Impăratului, ca om de încredere. Asta însamnă, că diplomaţii (bărbaţi de stat conducători) nu mai pot cîrmui singuri lucrurile şi e lipsă de întrevenirea **personală** a Impăratului!

— Mai tîrziu ştirea cu scrisoarea s'a desminţit, — dar să ştie că desminţirile urmează de regulă după ce străbate în public o astfel de ştire, pe care cei pe cari îi priveşte, nu ar fi dorit s'o afle lumea.

Bpesta. — Ştiri din **Belgrad** (Sîrbia) spun, că acolo să iau grăbite măsuri militare de apărare.

Berlin. — Austro-ungaria şi Germania nu vor slăbi deloc din cuvîntul lor dat, că **nu îngădue** Sîrbiei să capete port (staţie de corăbii) în Marea-Adriatică!

Belgrad. — Acì au fost aşezate încă 30 de tunuri grele de munte pe întăriturile **cetăţii** Belgradului.

(Belgradul e pe ţărmul Dunării, şi ca să se poată apăra de un atac de peste Dunăre ori de pe corăbii ce ar veni pe Dunăre, e apărat de cetăţi întărite la marginele sale. Pe întăriturile acestea au mai dus cele 30 tunuri grele, cari privesc cu gurile spre Dunăre).

Belgrad. — Regimente alese şi voinice sunt aduse de pe cîmpul de războiu, la Belgrad, spre a umplea cetatea cu ele.

— Azi ministeriul de războiu a dat poruncă aspră, prin care **opreşte persoanele civile a intra şi a umbla prin cetate!**

Peking (China). — **Vazînd că Rusia vrea să se încurce în un războiu în Europa, China şi Japonia au încheiat între le tovărăşie de arme, s'o atace pe Rusia aici în Azia, alungîndu-o din ţările ce stăpâneşte!**

(Asta e pusă la cale de Germania, ca să facă greutăţi de neînvins Rusiei, care n'ar putea lupta în două laturi cu două puteri contrare foarte mari).

Mercuri, 27 Nov.

Ştirile de azi sunt mai liniştite. Ci-că Germania s'a înţăles cu Austroungaria, că să amîne tragerea socotelii cu Sîrbia până după încheerea păcii cu Turcia (avînd nădejde că deja acea pace va spulbera socoteala Sîrbiei de a-şi lua port în Adriatica). Şi peste tot să stărue să fie conchemată o conferinţă (mare sfat) a tuturor statelor Europene, — doar să împacă acolo lucrurile, ca să nu ajungă la măsurare de arme!

Petersburg. — Guvernul rus dă cea mai hotărîtă desminţire zvonurilor că Rusia ar fi mobilizînd armată cu scop contra Austroungariei ori Germaniei!

(Să spune că ea să pregăteşte să iee numai dela Turci nişte capuri de ţară în Azia, ori să pună mâna şi pe Ţarigrad, dar cu noi n'ar avea nici un gînd rău. Cine poate creadă).

Joi, 28 Nov.

Porumbii păcii iar îşi depărtează zborul. Dela Sîrbi nu s veşti bune. Iacă-le:

Belgrad. — Conzulul austriac Prohaszka, cel ce să credea perdut, s'a aflat la Üsküb, de unde pleacă să meargă la Viena. **Foile sîrbeşti „Politika" şi „Maily Journal" provoacă** pe locuitorii Belgradului, ca din prilejul trecerii lui Prohászka prin Belgrad, **să facă demonstraţii contra lui** (prin ce vatămă statul a cărui trimis e acela). Adecă nu să stîmpără, ci încă ei zgîndără, provoacă, îi sar în obraz împărăţiei noastre!

Zimoni (Sîrbia). — Sîrbia mobilizează de mai multe zile într'una armată nouă, contra Austro ung. Armata cea nouă e culeasă **mai ales din Sîrbia veche**, pe care au zmuls'o dela Turci, şi nădăjduesc să poată aduna *200.000* ostaşi în contra Austro-ungariei! Nouele trupe sunt îndată înzestrate cu **arme din cele luate dela Turci.** De zile trenurile aduc mereu la aceste arme de pe unde erau adunate (după luarea dela Turcii prinşi) şi muniţiile de lipsă. Ci-că au Sîrbii atîtea arme, că şi pe rezerva clasa a 3 a o pot înzestra cu cele mai moderne arme!

Belgrad. — Zilele aceste archiva statului (scrisorile cele preţioase) *au fost strămutate la Niş* (oraş mai în lăuntrul ţării, fiind Belgradul prea la margine, prea aproape de hotar) **Tot acolo s'a trimis** şi *vistieria statului* (banii, aurul) şi mari cătăţimi de **arme şi muniţii.**

*

Astea-s ştirile cele mai nouă. Cercurile oficioase ale statelor ne asigură de pace, şi încolo ele să pregătesc nebuneşte de războiu!

Poate o iarnă aspră ce să dee repede peste toţi, să-i poată stîmpăra, cu suflarea ei de ger, cînd nu te poţi bate că-ţi înghiaţă mâna pe oţele!

Spioni printre noi?

Ştiri din Austria şi din Ungaria spun, că s'ar fi ivit deja spioni slavi prin împărăţie. Iacă ce anume:

Viena, 26 Nov. — Poliţia de aici a arestat pe un om cu numele Sandri de fel din Triest, bănuit că e spion strein. **Au aflat la el planurile cetăţilor şi întăriturilor din Galiţia** pe cari voia să le vînză unor agenţi ruşi!

Teschen (Austria). Spionii ruşi îşi ţin privirile mai ales asupra liniei ferate Kassa Oderberg, — linie pe care să pot trimite mai repede spre hotarele Rusiei în Galiţia corpurile de armată Nr. 6 din Kassa, 5 din Pojon şi 4 din Budapesta.

Cu cîteva zile mai nainte peste Iablunkan s'a văzut un **balon** strein, şi cei din corfa balonului voiau să iee fotografii de pe locuri, — dar, simţiţi de gendarmerie şi puşcînd gendarmii după balon, — acela s'a retras spre Miază-noapte.

— In staţia dela Nagy Jablunkan încă a fost descoperit un spion rus.

— La Cernăuţi a fost arestat catechetul Sirotink, bănuit de spionagiu în slujba Rusiei.

Bericherecul-mare, 26 Nov. Aici a stat mai multe zile un anumit Dr. J.tcovic, chemist sîrb din Belgrad. In o zi a mers pe la toţi pielarii şi le a cumpărat toate opincile, vre o 800 de părechi, trimiţîndu-le la Belgrad (în Sîrbia) vădit pentru trebuinţele armatei. El a fost arestat, ca spion al unui stat strein, care n'o fi umblînd pe aici numai după opinci.

Budapesta. — O ştire încă necercetată spune, că contra podului de peste Dunăre la Pojon, s'ar fi făcut încercare de a-l zvîrli în aer cu dinamită (ca să nu mai fie de folos trenului în ducerea armatei)!

— In Viena au fost arestaţi 8 Sîrbi cari ar fi încercat nimicirea podului de acolo peste Dunăre.

Deregătoriile din Pojon au pus pază aspră la podul peste Dunare — ba aşa sunt păzite podurile însemnate şi în alte părţi în ţară.

Muncaci. — Spionii ruşi, cari şi pân'acum lucrau în ascuns pe aici, acum umple comitatele delà hotare: Maramurăş, Bereg, Ugocia, Ung şi Zemplin. Ei împart bani printre **Rutenii** din Ungaria, făcîndu-i să creadă că armata Ţarului e în drum spre Ungaria şi că e aproape ziua cînd şi ei vor fi mântuiţi de sub stăpînia maghiară. Gendarmeria de aici (din Muncaci) a arestat mai mulţi spioni de aceştia ruşi. La unii au găsit şi dinamită.

Războiul.

Târguelile asupra păcii s'au început. — Armatele dușmane au încetat a se lupta la Ceatalgea. — Colera trage hotar între ele. — La Adrianopol lupta să ține încă și cetatea nu cade. — Bulgarii fac cereri mari, Turcii să codesc a le primi. — Sârbii trimit ajutoare însemnate Bulgar lor la Ceatalgea. — Căci poate să înceapă încă odată încăerarea care să *sileasca* pe Turci a primi pacea dictată de biruitori.

De pe cîmpul de război, de-o săptămînă încoace nu-s știri de mari lupte, doar de mici încaerări ici colea și de tîrgueli între Turci și Bulgari asupra încheerii păcii, pe care și unii și alții o doresc din greu, că și unii și alții au suferit și au perdut negrăit de mult! Iaca știrile mai nouă:

Țarigrad, 22 Nov. — Guvernul bulgar stă nainte cu cereri de pace foarte umilitoare pentru Turcia: că Turcia să dee de bună voe și Adrianopolul (pe care ei cu arma nu l'au putut încă zmulge dela Turci) și Turcia să se lapede de stăpînirea asupra hotarelor ei din Europa, doar Țarigradul (Constantinopol) cu o mică parte de pămînt, cam cît un comitat, din jurul lui, să-i rămînă încă.

Guvernul turcesc a respins cererile bulgarilor și e hotărît a urma nainte cu războiul, mai ales că în zilele din urmă armatele turcești de pe liniile de întărituri dela Ceatalgea, primind și ajutoare nouă, au respins pe Bulgari în mai multe puncte, și să pare că Bulgarii-s așa de istoviți, că na mai pot urma lupta.

Țarigrad, 23 Nov. — Aici să află, că Bulgaria, la sfatul Rusiei, își va schimba încîtva cererile ei, ușurînd Turciei primirea lor.

Sofia. — In un sat de lîngă Ceatalgea să întîlnesc azi trimișii turci cu cei bulgari, pentru a să înțelege în persoană asupra punctelor de încetare a rezboirei.

— Cătănime turcească de Curzi și hamizi, a sosit din Azia la țărmul mării Marmara de unde va fi trecută pe corăbii în Europa spre a întări liniile dela Ceatalgea.

— Colera a scăzut în taberele turcești. Azi s'au întîmplat numai 46 de îmbolnăviri din cari 17 au murit.

Trupele turcești din Adrianopol au încercat ieri o eșire și rupere a liniei de împresurare bulgare, dar au fost respinse de bulgari cu perdere de 350 morți. — Capii armatelor bulgare de împresurare spun, că încercările trupelor turcești din [illegible], mare a ieși din cetate și [illegible] rg, — ar fi semne că [illegible] rana și munițiile.

[illegible] — Muntenegrenii fac [illegible] reu asalturi asupra cetății Scu[illegible]ri, pe care tare lăcomesc s'o [illegible]tă iua ei, — dar sunt prea slabi [illegible]entru asta. Cetatea nu vrea să [illegible] să dea.

Cererile României.

London. — Din București să afla, că România cere următoarele: Să i-să dea îndreptare de granițe spre Bulgaria, cîștigînd ea cîteva puncte ce-i sunt prețioase pentru apărarea țării; înființîndu-se Albania ca stat de sine, să se asigure Românilor macedoneni cari locuesc între Monastir și Ogrioia, neatîrnare religioasă și de limbă; și să se zidească o linie ferată dela Dunăre la Marea Adriatică, a cărei cheltueli să le poarte România, — adecă să fie a ei acee cale ferată.

Abia recruți, și în foc cu ei!

Sofia, 25 Nov. — Recruții bulgari asentați în 1912 și veniți numai acum în toamnă la compănii, fiind învățați și ei cu arma, vor fi trimiși cu toții la Ceatalgea, în șirele de bătae.

— La Adrianopol Turcii au încercat de nou o ieșire din cetate. După o luptă cu grele perderi pentru amîndouă părțile, — au fost siliți a să retrage între zidurile cetății.

București. — Aici să știe, cercurile conducătoare bulgare nu vor face mari greutăți cererilor României, — pentrucă Bulgarii țin mult la aceea, ca să fie în pretinie cu vecina Romănie (mai ales în vederea planurilor lor viitoare slave).

Sofia, 27 Nov. — De vreme ce la Mustafapașa s'au ivit noue și numeroase îmbolnăviri de colră, ca înaintînd spre liniile turcești să văd morți de colră zăcînd leasă pe cîmp, neîngropați (par'că i ar fi aruncat anume spre a duce boala și armatelor bulgarei) — corpul al șeptelea al armatei bulgare s'a retras napoi cale de vre o 7 kilom.

— Incăerări între trupele inimice nu s'au mai dat de zile întregi, căci pertractările de pace s'au început.

Țarigrad. — Fiindcă Bulgarii stărue ca să li-să dee prins Adrianopolul, — aici să crede că încercările de pace să vor zădărnici și războiul să va urma. Armata turcească o dorește asta, căci a primit întăriri și voia de luptă în rîndurile soldaților e mare:

Sofia. — Sîrbii au 70.000 de ostași pe drum spre Ceatalgea, mergînd să fie de ajutor și spre întărire oștirilor bulgare de acolo.

London. — Aici să află, că după multă zbatere și mai lăsînd și o parte și alta din cererile sale, — s'a și iscălit un contract de început al păcii între Turci și Bulgari. Ar rămînea ca învoelile primite în liniile mari, să fie desbătute și primite și în amănunte.

Din țara dolarilor.

— Sfaturi și îndrumări pentru cei-ce pleacă la America. —

II.

(Vezi N. 44 al „Libertății").

Dacă ne am ales vaporul cu care să plecăm, și ni-s'a scris dela Companie cînd trebue ca să plecăm, avînd toate hîrtiile în regulă, precum și biletul de tren, să ne îmbrăcăm bine și curat, deoare ce în țările din Apus oamenii privesc cu scîrbă și dispreț la omul zdrănțos și murdar.

Pe drum să nu își facă drumețul de lucru cu unii și alții necunoscuți, deoare ce sunt mulți pungași vicleni, cari îi despoaie! Mai întîi să nu uite nimenea, că la vamă la New York, în America, va trebui să arete o sumă de 25 dolari, (adecă 125 coroane) în bani gata, căci altfel nu va fi lăsat să intre în țara dollarilor.

E bine apoi ca fiecare călător să aibă scrisă pe hîrtie adresa celuia la cine vrea să meargă la America. Dar un lucru să-l iee bine în samă. In America mulți muncitori nu au adresa la casa unde locuesc, ci la postă. Acolo au o cutioară (o lădiță) cu cheie, în care le pune posta scrisorile, și dînșii, trecînd pe la postă, își scot cînd vreau scrisorile. Aceste cutii au număr și le zic: *box*, (de scris se scrie pe englezește: Box). Prin urmare dacă aveți o adresă unde nu e scrisă strada și numărul căsii, ci numai numele, orașul și Box a, adecă numărul cutiei dela postă, să știți că greu îl veți afla pe cutare, cînd veți sosi.

Dacă de pildă, unul are o adresă ca asta: Petru Pintea, Austin, O., P. B. (sau: Post Box) nr. 73., — să știți că Petru Pintea șede în orașul Austin, din statul Ohio, — dar strada și casa nu veți afla-o, deoare ce dînsul își ține o cutie (lădiță), o »baxă« la postă, care are numărul 73. Să nu gîndiți că Petru Pintea locuiește în vr'o casă cu numărul 73.

Avînd aceste toate, cu adresa bună a celuia la care mergeți, să vă îngrijiți de leacuri pentru boala de mare. Dacă scăpați fără boală pe apă, să știți că ați avut o călătorie ușoară și plăcută. Cum am scris în articolul trecut, boala de mare vine pe urma legănatului și scuturăturii vaporului. Stomachul să răscolește și omul varsă (vomează) tot ce are în stomach. Ca să ne ferim de boala asta grea și urîtă, cel dintîi lucru e, să ne îngrijim ca stomachul să rămînă liniștit, să nu joace, să nu se scuture în burtă. Spre acest scop e bine să-și facă omul o cingătoare lată de postav ori de lînă și să se încingă cu ea zdravăn, pe subt cămașe, ca foalele să-i fie mereu bine strîns și astfel să nu aibă loc stomachul ca să joace, să se scuture mereu.

Al doilea lucru de lipsă e, ca stomachul să fie mereu plin, adecă să mînci cît de mult, că din ce mînci mai puțin și din ce va fi stomachul mai gol, tot mai rău îți va fi, ba să poate întîmpla, că voind omul să verse și fiind stomachul gol, în silirile acelea a vărsatului, i se va întoarce stomachul pe dos și atunci nu mai este scăpare cu viață! Omul moare, și îl aruncă în apă.

Pentru greața ce îl cuprinde pe călător e bine să-și ducă fiecare vre o 20—30 de lămîi (citroane) din cari să sugă mereu acreală. Cu două ori trei bucăți pe zi să va ajuta mult. Totodată să vă îngrijți de rachiu bun, curat, de crejdii ori de prune. Ținînd cît de bine, cînd îl cuprinde greața, va putea mînca și să va liniști boala. — Dar lucrul de frunte e ca omul să nu să lase boalei. Curaj și inimă, că boala asta să teme de omul bărbat! — Apoi să nu stai tot în pat. Amețind chiar, să pășești voinicește, la aer, dar cît să poate să stai cam la mijlocul vaporului, că acolo nu e legănarea așa tare, ca la margini. Pe vapor sunt de altfel doctori, cari ajută cu leacuri și sfat pe cei ce prea ar fi cuprinși de boală.

Ziua dintîi nu să prea bolnăvesc oamenii, de oarece vaporul nu iese încă la largul apelor, pe Ocean. — Mai rău să simt călătorii în ziua a doua și a treia. A patra și a cincia zi să mai obișnuesc, încît pe cînd ajung la coasta Americană nu mai simt boala. Să înțelege, numai aceia cari să țin mai bine și nu să lasă.

Cînd să apropie vaporul de New-York, vine în calea lui un vaporaș, pe care va fi comisarul Statelor Unite Americane și o comisie de doctori. Aceștia vor cerceta că nu sunt oare boale lipicioase pe vapor, — pe urmă vaporul va fi primit în port. Coborînd de pe vapor, călătorii vor fi cercetați în privința vămuirii, ca să nu aibă lucruri oprite în pachetele lor.

De aici vor fi puși pe un vapor mai mic, care îi va duce la vestită insulă Ellis Island (să spune așa: Eliz ailand), unde vor fi cercetați pe rînd, întîi de medici, ca să nu aibă boală de ochi, de păr ori de piept, pe urmă de comisari, ca să aibă bani (125 cor.) adresă bună și le vor pune feluurite întrebări, ca să afle de unde, de ce și unde merg?

Mai ales vreau să afle comisarii că nu cumva muncitorul călător vine la America anume comandant de cutare fabrică, la lucru gata. Legea Americană oprește ca astfel de om, dinainte cuprins, să intre.

Prin urmare la întrebările de acest fel, omul trebue să spună că: merge la cutare pretin, că încă nu are lucru anume la nici o gazdă, dar are de gînd să își caute de lucru și să muncească. — Cele 125 coroane ce trebue să le arate, sunt chiar spre acest scop, că, anume, să aibă din ce să trăiască, până ce își va afla de lucru.

După vizitație, călătorii cari nu sunt cu nici o vină, vor fi duși la feluritele trenuri. Cei opriți vor fi trimiși de nou la Europa, pe același vapor, fără plată, iar cei mai puțin bolnavi, vor fi ținuți acolo pe insulă, în spital, până ce să însănătoșează.

Dacă cutare are vre o boală, ori nu are bani destui și va fi oprit acolo, pe insulă, are drept să facă recurs, spre a fi primit. Sunt societăți de ale noastre acolo, cari ajută pe oamenii cu astfel de năcazuri, le dau sfat, le fac rugările și altele. Atît cei opriți pe insulă, cît și cei plecați cu trenul, să bage însă bine de seamă, că sunt mulțime de domnișori pierde-vară, cari îi pîndesc și cu vorbe dulci îi înșală și îi ciupesc de bani. Să ceară la astfel de oameni să-și arate scrisorile de dreptate, iar bani să nu le dee că dacă sunt funcționari la vapori la stat ori la căile ferate, sunt dator, să conducă pe streini fără plată. Cei care cere bani, e fără omenie!

Fiți isteți și îndrăzneți în lumea asta de străini, că altfel nu vă veți ferici în America!

(Va urma). *V. E. Moldovan.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

UNELE—ALTELE

Asentările pentru 1913.

Luni în 25 Nov. n. dieta din Pesta aţinut o şedinţă scurtă. Printre cele dintîi lucrări puse pe masa dietei, cari au să fie luate mai curînd în desbatere, e legea pentru votarea de recruţi pe anul 1913. Să pare că li i grabă celor dela conducerea armatei, de regruţi noi, şi votînd legea încă în ăstan Ca începutul anului viitor, prin Febmer Martie să vor ţinea. In vremuri pacinice se ţinea asentările unesri şi prin Maiu — Iunie.

*

Intîmplări ciudate la Arad.

Săptămîna trecută au avut loc la Arad alegerile de membri în reprezentanţa oraşului. Lupta s'a dat între partidul tiszaist şi cel koşutist amîndone maghiare şi care de care mai blăstămate faţă de Români.

Ţinuta Românilor, fiind ei prea puţini şi slabi la oraş, de nu-şi pot pune candidaţii lor, — nu are înţeles să fie alta, decît ca să stee deoparte, să nu să facă coadă nici unuia din cele două partide maghiare, mai ales dacă acelea nu s'au dat la pertractări cu Românii, nu le-au cerut şi spriginul lor şi pentru acest sprigin nu le-au făgăduit nici un bine. Ori apoi conducătorii Românilor să fi luat un înţeles între sine, să îşi ceară şi ei un loc potrivit în această luptă comunală, şi cu acel partid comunal să meargă alăturea, care ţine samă şi de Români, cari sunt totuşi număroşi în Arad. Iar dacă nici unul din partide nu vrea să ţină samă de Români, atunci ar fi un laş şi un om ce nu dă nimic pe sine acela, care totuşi ar merge să dee şi el vot cu osrecare din acele partide.

Ne cade foarte greu să vedem ce s'a petrecut la această elegere în Arad. S'au dus anume mai mulţi Români dintre cei în stări sus puse, şi, fără nici un înţeles înainte, fără nici un cîştig pentru Românii aradani, — aşa numai pentru a să pune bine cu unii domni dela putere, au votat cu lista candidată de partidul „muncii", de tiszaişti, — deşi vedem zilnic cum acest partid al muncii, e cel mai mare vrăşmaş a tot ce e românesc şi nici un alt partid nu luptă ca el contra pornirii de a să da drept larg poporului: Şi nu o vrea asta anume pentru ca nu cumva să ajungă şi poporul român la drepturi mai însemnate ca cele ce le are azi! A sprijini un astfel de partid în luptele lui politice, fie şi numai în treburile la comună, — e o mare nesocotinţă din partea unui Român.

Şi de această nesocotinţă s'au făcut vinovaţi acei cărturari dela Arad, cari au mers cu muukaiştii la vot pentru alegerile comunale. Şi e dureros că printre ei vedem pe directorul seminarului român din Arad, dl Roman Ciorogariu, care e de altfel şi membru în comitetul naţional. Dsale, precum cetim în „Românul", i se va cere samă în cea mai apropiată şedinţă de comitet. După dl director s'au dus şi cîţiva din profesorii seminarului.

Dureros apoi e, că un om neatîrnător, ca — directorul nou al băncii „Victoria", dl Sava Raicu, a făcut aceeaşi rupere dela ţinuta de mîndrie naţională şi, cu vre-o doi funcţionari ai băncii, — au mers şi ei de au votat cu mungo-iştii. Doar o mîngăere: nici funcţionarii „Victoriei" n'au urmat toţi pe directorul lor, nici profesorii seminarial pe al lor.

Cei daţi în coate cu tiszaiştii vor da ceva lămuriri zilele astea. Le-am încresta şi noi, revenind asupra întregei arătări.

*

Trei ani răgaz de învăţat.

Săptămîna trecută a sosit dela Nunţiatura papală din Viena (un fel de conzulat al Curţii papale) scrisoare la Blaj, la Metropolia greco-catolică română, prin care i să aduce la cunoştinţă, că rînduelile scaunului papal despre vlădicia cea nouă greco-catolică maghiară de Hajdudorog, trebuesc duse în deplinire, — adecă parochiile sorţite a face parte din acea vlădicie, trebuesc desfăcute de vechile lor legături şi date în samă conducerii celei nouă.

Să atrage luarea aminte a preoţilor din parochiile ce să vor ţinea de episcopia nouă, că dacă pân' acum nu ştiu limba veche greacă, care va fi limba de liturgie în noua biserică, — li să dă răgaz trei ani ca s'o înveţe, aşa ca după trei ani să poată începe a sluji în aceea, ba să-şi înveţe şi pe cantorii lor, ca să le poată da răspunsurile în aceeaşi limbă. Celelalte slujbe, în afară de liturgie, precum şi predica la liturgie, să pot face în limba credincioşilor. Dacă credincioşii vorbesc limba maghiară, li să vor face în limba asta, dacă vorbesc româneşte, li s'ar putea sluji româneşte!

Cu *acest* lucru să şi mîngîe unii din fruntaşii bisericei gr. cat. române. Căci ei zic: Comunele noastre au preoţi români. Aceia, chiar supunîndu-se peste 3 ani poruncii de a sluji în limba veche greacă liturgia, încolo vor predica româneşte şi vor sluji celelalte slujbe tot româneşte!

In parte aşa va şi fi. Dar uită cei ce aşa să mîngîe, că în biserica gr. catolică, preoţii pot fi mutaţi din sat în sat după bunul plac al celor dela conducere! Şi fiind conducerea episcopiei pusă în mînă de ungur încarnat, — acela şi dacă nu dintr'odată, dar azi pe un preot român, mîne pe altul, îl strămută în o parochie unde n'are ce mai face cu limba sa românească, iar în locul lui trimite unul care să le facă toate pe ungurie!

Cei ce dar leagă prea bune nădejdi de acest drept, — să îmbată cu visări frumoase, pe cari viaţa din noua vlădicie le va spulbera prea curînd!

Trei ani poate că vor fi ele încă suferite stările de azi de prin comune, ca să nu fie trecerea prea cu zguduiri, — dar după aceea vin zilele păcatului!

— Din 17 November încoace, comunele ce să ţin de noua episcopie, au şi fost date în samă episcopului greco-catolic dela Muncaci, — care el să le poarte socoata până ce să va numi noul vlădic de Hajdudorog. Comunele au primit deja înştiinţare despre această împărţire la episcopul de Muncaci, prin nunţiatura papală din Viena.

Pilda lor!

Ce fac ungurii cu o limbă streină ce li-s'ar vîrî în biserică?

Mai bine trec dela greco-catolici, la protestanţi, decît să primească limba veche greacă!

Episcopia cea nouă greco-catolică dela Hajdudorog a fost îngăduită de Papa dela Roma cu îndrumarea, că liturgia în ea să va sluji, ca şi în alte biserici greco-catolice din Răsărit (prin Azia etc.), în limba veche greacă, dar încolo, afară de liturgia însăşi, să poate folosi limba maghiară, la slujbele de lipsă credincioşilor. Chiar şi predica în firul liturgiei, să va spune ungureşte.

Greco-catolicii din Macău şi-au băgat în biserică, aşa de voia lor, de 3 ani de zile limba maghiară în liturgie. Acum a venit scrisoare dela Roma, că de vreme-ce pentru ei, greco catolici „maghiari" din Ungaria, s'a înfiinţat episcopie osebită, cu limba liturgică greacă veche, şi ei la Macău trebue să folosească în partea asta una a slujbei dumnezeeşti, limba liturgică cea oficioasă în vlădicia lor: vechea greacă. Incolo însă, pot folosi limba vorbită de credincioşi. (Aşadar şi în parochiile cu Români, s'ar putea încă folosi limba română, dacă preoţii ar fi la locul lor şi ar lupta cu poporul întreg întru aceasta. Dar asta să n'o nădăjduim despre prea mulţi, că vine statul şi momeşte azi pe unul mîne pe altul, să se dee după păr, după „capul" seu bisericesc, care cere toate pe ungureşte)!..

Numai atîta li s'a cerut greco catolicilor unguri dela Macău, să intre în rînduelile prescrisă pentru toată biserica lor cea nouă, şi mă rog aceia s'au burzuluit rău şi, precum spun foile maghiare (Az Ujs. dela 22 Nov.) s'a ivit între ei porneală, *de a trece mai bine la biserica protestantă maghiară*, decît a suferi să li-să atingă voia lor de a-şi auzi liturgia în limba lor!

Acum, mă rog, să luaţi numai bine sama: Intre biserica greco-catolică, şi cea protestantă, e aşa o deosebită mare, încît într'adevăr ele abia samănă una cu alta doar în aceea, că să închină amîndouă aceluiaş Christos. Incolo şi în formă, şi în amănuntele credinţei, e o deosebire grozavă, izbitoare, dela una la alta!

Şi totuşi greco-catoli ii unguri dela Macău spun, că — mai bine să fac protestanţi, decît să nu-şi audă ei în biserică limba lor maghiară, ci să asculte pe una streină de ei!

Aşa au ameninţat ei în zilele dintîi. Iar mai nou foile din Pesta aduc următoarea ştire din Macău:

Primind înştiinţarea dela nunciatură (că dară au să folosească şi ei limba veche greacă) credincioşii din Macău s'au adunat, în sfat şi, în înţelegere cu preotul lor patriot Boross János, au luat cu părere de rău la cunoştinţă porunca mai marilor lor bisericeşti, — *dar cu hotărîrea, că ei nu îngăduie să fie folosită în biserica lor altă limbă, decît cea maghiară!*

Aşadar întîi răspund oficios cu *nesupunere* poruncii papei, iar dacă cu asta nu şi ajung scopul, şi preotul lor tot ar fi silit a sluji în limba oficioasă a diecezei lor, — atunci trec la religia atît de depărtată de ei, a protestanţilor, în a căror biserică îşi aud iarăşi limba mamei lor!

Mai mult ca ori-şi-cînd

să spriginim meseriaşii români!

Bunilor Români! Trăim zile grele! Băncile mari, ca Banca-Austroungară şi celelalte mari aproape de de ea, string banului amîndone mînile, ca, de o fi l psă să aibă de unde da statului, împărăţiei, ca să-şi poarte războiul ce pare a o ameninţa! Să aibă cu ce şi plăti soldaţii, să aibă cu ce le plăti gloanţele cele multe şi scumpe (un glonţ de tun face 500, 1000, ba unele şi 2—6000 de coroane! Cînd tunul zvîrle un glonţ de acela din gură, e ca şi cum ar scuipa în mare un săculeţ de galbeni)!.

Din pricina asta băncile mai mici nu mai ajung la bani, n'au de unde mai da obştei, şi sufăr din pricina asta negustorii, meseriaşii, întreprinzătorii şi noi toţi, până jos! Că vremile ce miroasă a praf de puşcă, string de grumazi ţara de sus până jos! Sute de bănci, sute de întreprinzători, de negustori şi de meseriaşi, cari în vremuri de pace mergeau înainte cu bine, în vremuri de acestea să clatină, abia mai pot plăti unde au de plată, mulţi să dau peste cap, spre marea durere de inimă a celor cari îi cunoşteau altfel ca oameni harnici şi vrednici de viaţă!

Intre astfel de împrejurări, mai mult ca ori-şi-cînd, dator e fiecare Român a sprigini pe fratele său, pe sîngele său, în negoţ, în meserii, în ori ce fel de întreprinderi! Mai mult ca ori-ce cînd, azi

spriginiţi prin cumpărările voastre, pe meseriaşii şi negustorii români!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De atîtea ori s'au scris cuvintele acestea: Durere însă, că prea puţin răsunet au aflat ele în inimile fraţilor români. Căci sunt prea mulţi între noi aceia, cari nu-şi dau seamă, că prin aceea că nu ne spriginim oamenii nostri, noi stăm pe loc, ori dăm îndărăt, în loc să mergem înainte, pe cînd străinii în a căror pungă lăsăm să se ducă banul nostru, să îmbogăţesc, să întăresc, pentruca să nu ne fie deloc mulţumitori pentru asta!

Ar trebui să luăm pilde dela aceşti străini de printre noi, şi cum fac ei, aşa să facem şi noi! Avem doar atîtea pilde vii al lor înaintea ochilor, de care ar trebui să ţinem mai multă samă!

Sau aţi văzut vr'un străin sprijinind pe negustorii şi meseriaşii nostri? Nu, de sigur, şi cu toate acestea noi îi spriginim pe ai lor, le dăm bita în mînă, pentrucă s'o întoarcă pe spatele noastre.

Adevărat că a fost mai de mult un timp, cînd erai silit să-ţi tîrgueşti cele de lipsă dela străini, pentrucă de ai nostri nu erau, dar astăzi nu mai este aşa, astăzi aproape prin toate oraşele găseşti tot ce-ţi trebue la meseriaşi români, ba poate mărfuri cu mult mai bune!

Te doare inima mai ales cînd te uiţi prin tîrguri, şi vezi pe românii nostri cum să tîrgue cu străinii cari nici nu le pot vorbi limba, dar ca să-i dea Românul banul să silească de i vorbească ca n batjocură limba, — iar pe oamenii din neamul lor, cari stau şi au alături mărfuri mai bune, nu i prea iau în seamă!

Ar fi timpul să ne deschidem odată ochii: să ne sprijinim unii pe alţii, şi să nu uităm, că numai „prin noi înşine", ne putem înălţa, pentru ca să nu-şi mai poată bate nimeni joc de noi!

Un Român.

NOUTĂŢI

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei.

— Convocare. —

Pe baza §§ lor 11. şi 12., p. 8., din statute, membrele „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei", împreună cu toţi cei ce doresc spriginirea şi înaintarea Reuniunii noastre, prin aceasta să invită a lua parte la

adunarea generală,

ce se va ţinea în Deva, Duminecă, la 1 Decemvrie 1912, la 3 ore d. a., în localităţile „Casinei române".

Elena Pop Hossu-Longin,
preşedintă.

Dionisiu Adelean,
secretar.

*

Atragem luarea aminte atît a onoratelor doamne şi domnişoare membre, cît şi a tuturor binevoitorilor acestei vrednice „Reuniuni", asupra acestei adunări, care e mai însemnată decît altele, întrucît în această adunare se va da samă de lucrările Reuniunii în cei 25 ani de viaţă împliniţi, — e aşadar o adunare oarecum iubilară şi vrednică a fi cercetată în măsură deplină.

Zile grele.

Toate semnele din jurul nostru ne arată că ne aflăm în preajmă de zile grele, istorice, care vin asupra noastră cu primejdii, cu sarcini şi cu potop de lipsuri.

Iară s'a publicat în foaia oficioasă a ţării oprelişte aspră la adresa foilor, de a scrie ceva despre mişcările trupelor din ţară!

Dacă oarecare foaie va cuteza să mai scrie că a văzut trecînd prin oraşul seu cutari regimente mergînd spre hotarele ţerii gata de războiu, ori că au sosit rezervele şi regimentul ori divizia ori corpul e pus în stare de războiu, că ofiţerilor li s'au ascuţit săbiile, că şi din oraşul lor au plecat feciorii, că despărţirea feciorilor de mamele, de surorile, de soţiile ori de copii lor, la gară, la plecarea trenului, a fost sfîşietoare de inimi, —

îndată redactorul foii va fi pedepsit cu arest de stat până la 5 ani şi până la 8000 cor. pedeapsă în bani!

In faţa unei astfel de oprelişti, cetitorii noştri să nu aştepte dela noi să le aducem ştiri despre mişcările de trupe din ţară! Ori ce vedem trecînd pe sub ochii nostri în sus, în jos, ori ce ce să petrece în viaţa militară, nu e iertat să scriem. Nici dacă cineva ne trimite ştiri despre ce el a văzut, ce la el s'a petrecut, nu putem pune în foaie.

Numai ştiri ce le aflăm despre mişcările armatelor streine, din afară de hotarele împărăţiei, — le vom urmări şi le vom aduce cît putem mai pe larg.

Despre mişcările armatei noastre să vor da de cercurile oficioase dela conducerea armatelor şi a ţărilor, ştiri din cînd în cînd, — acelea ne e ierţat să le aducem la cunoştinţa cetitorilor. Iar acele cercuri conducătoare vor purta grijă ca să dea astfel de ştiri, spre liniştirea locuitorilor ţării.

Ce rost au aceste oprelişti? Acela, ca nu cumva inimicul din afară de ţară, care ar veni cumva asupra ţării, să afle din chiar foile din ţară, că armatele noastre unde să află, în ce număr, ce fel de arme, — unde îşi au hranele, unde muniţiile (gloanţele) şi altele, căci pe urma unor astfel de ştiri din foi, el, inimicul, uşor îşi poate îndrepta paşii şi socotelile, că unde ce puteri să trimiţă, unde ce să atace şi cu ce tărie, că să aibă nădejdejdi de a ne face stricăciune?

Ca să nu facem cumva noi înşine rău armatelor noastre, ni-i oprit a descrie mişcările şi stările lor.

Numai cînd, mai acu-s doi ani, fu, tot cu Sîrbia, încordarea până aproape de încăierare, şi cînd împărăţia îşi mînase la hotare oşti puternice, — ni-s'a mai oprit aşa a scrie ceva despre armate.

Atunci ne a trecut Dzeu peste prijdie şi deşi oştile şi stăteau aşazicînd faţă şi faţă, până la urmă să împăcară lucrurile de nu trebul slobozit întîiul tun, după care de regulă nu mai este întoarcere, până nu cade unul frînt, — dar că şi de data asta putea-să-va încungiura, încăierarea cu puterile vecine slave — nu putem prorocl. Dacă avem nădejde în ceva, o avem în draguţa de iarnă, care şi războaiele deja începute, le înceată pentru timpul cît ţine ea şi le dă iară drumul numai în primăvară.

Să nădăjduim că şi de data asta iarna va fi cel mai tare diplomat, care va fi cel mai tare diplomat, care să se pună stavilă între armele statelor ajunse la măsurarea puterilor. Iar pân' la primăvară, doardoar s'or înţelege cumva şi diplomaţii, fără a să plesni cu tunurile unii pe alţii în obraz.

*

Conferenţă de învăţători la Orăştie. Joi şi Vineri în săptămîna trecută, Orăştia a avut oaspeţi preţuiţi: pe învăţătorii gr. or. români din 6 tracte protopopeşti ale comitatului Hunedoarei (Orăştia, Deva, Dobra, Ilia, Hunedoara şi Haţeg). Din comit. Hunedoarei numai tractul Zarandului n'a fost convocat la această conferinţă, fiind pentru acel tract prea peste mână a veni pân' aici.

Învăţătorii s'au adunat aci sub conducerea comisarului consistorial dl Dr. Bologa, directorul şcoalei civile de fete din Sibiiu şi asesor consistorial, luînd parte şi domnii protopopi ai tractelor din vorbă, ca inspectori şcolari tractuali.

Conferenţa a fost deschisă de către dl comisar prin o vorbire frumos gîndită, care era însăşi un mic şi preţios studiu ce vărsa înainte lumină asupra căilor pe cari să fie îndrumată desbaterea asupra temei principale puse de prea ven. consistor ca obiect al acestei conferenţe: Însămnătatea limbei materne ca studiu în şcoala poporală. Vorbirea dlui Dr Bologa o plăcut mult şi vorbitorul a fost viu aplaudat.

S'au cetit frumoase conferinţe de mai mulţi domni învăţători asupra cărora s'au încins interesante discuţii, cari aduceau tot mai multă lumină asupra temelor lucrate. Fiecare învăţător s'a putut depărta dela conferenţă cu un nou şi bogat mănunchiu de cunoştinţe folositoare pentru munca sa întru creşterea tineretului.

Una din temele puse pentru conferinţă era şi aceasta: »Legendele şi tradiţiile în învăţămîntul poporal«. Dl învăţător Todea din Balşa a lucrat tema, şi anume aşa de drăguţ, ilustrîndu-o cu doue legende locale despre doue părţi din hotar, încît a fost mult lăudat pentru ea, — şi s'a stăruit, ca în acelaş fel să caute şi scoată toţi învăţătorii nostri legendele de prin comunele lor, şi să le publice prin reviste ori foi, căci ar face un lucru foarte de folos literaturei poporane.

Joi seara a fost cină comună în hotel Central, — la care s'au ţinut vorbiri potrivite, şi s'au cînt t cîntări frumoase, — scoţînd la iveală multe părţi luminoase, curat romăneşti, în sufletul învăţătorilor nostri. Durere, ei sunt aşa de puţini! Din 6 protopopiate abia au venit 80—90 de învăţători, că n'avem mai mulţi, după-ce, pe urma legii şcolare blăstămate alui Apáthy, ne stau închise numai în acest comitat vre-o 170 de şcoli!

A rămas numai atîta din armată a sămănătorilor de carte românească în poporul nostru, cel puţin asta, oaste mică dar aleasă, să fie la culmea chemării sale în toate, spre bucuria neamului!

*

Concertul meseriaşilor nostri din Orăştie dat Duminecă sara în sala hot. „Central" a reuşit peste toate aşteptările. Tînerul lor cor, care în acest concert avea să-şi facă proba de foc, şi-a împlinit cu bravură rolul, cîntînd piese destul de grele, şi interpretîndu-le cu acuratetă, încît publicul foarte număros, încîntat de prestaţiune, onora cu bogate aplause fiecare punct executat, iar din punctul de încheere, din frumosul cîntec al tricolonului, a trebuit să fie repetată strofa ultimă.

Frumos a ştiut folosi dl dirigent Schmidt puterile singuratice ce i-au stat la îndemînă, presărîndu-şi programul cu mai multe puncte de solişti, un duet şi un quartet. S'au distins ca solişti, şi au cîntat spre cea mai deplină mulţumire a publicului: dşoara Văsilca, dl Adrian Cristea şi dl Dr Nicolae Dămian, dovedindu-se de nou toţi trei ca cîntăreţi distinşi şi puteri muzicale foarte preţioase.

Intreg programul concertului a fost isteţ alcătuit, mergînd dela simplu la mai greu, făcînd ca efectul începător şi plăcerea publicului, să ţet creasă după fiecare punct executat.

Pintre cîntările noastre naţionale româneşti, au fost întreţesute, în rolurile soliştilor, şi piese din muzica classică streină, dar şi acele priese s'au cîntat în text romînesc, tradus.

Dlui instructor al corului, dirigentului muzical Schmidt, i-s'a predat ca suvenire dela acest concert, o cunună cu frumosul tricolor a cărui cîntec l'a cîntat aşa de înălţător de suflet; iar dşoara Vasilca a primit un prea frumos buchet de flori.

Public a fost foarte mult. Toate locurile pline. S'a dobîndit şi un frumos venit material.

După concert a fost joc vesel până 'n zori.

Dl Adrian Cristea, preşedintele Reuniunii meseriaşilor, a fost felicitat din multe părţi pentru hotărîrea dsale de a-şi conduce Reuniunea şi pe terenul acesta, ca cultivătoare a muzicei naţionale.

*

Uriaşele risipe de averi ce le trag după sine războaielel Totdeauna au fost războaiele o plagă, o bătaie a lui Dzeu, pe ţerile ce le poartă, fie că ies din ele biruitoare, fie biruite. Că de ele să ţin, ca roi de corbi negri, mii de boale şi de su-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ferinţe, şi mai ales să ţine sărăcia, care pe ţările mai sărace le pun la pămînt. Numai ţări foarte bogate trec prin războiu fără a se înegri după el de lipsă, de sărăcie.

Că prin ce lipse trec ţările azi războite în Balcani şi mai ales în ce lipse vor ajunge după războiu, nu mai ele o ştiu şi n'o mai spun nimănui!

O interesantă zugrăvire a risipelor groaznice ce le recer războaiele avem în socoata făcută de un cercetător asupra războiului purtat nu demult de Englezi contra Burilor în Africa. S'a dovedit, din încheerea socotelilor asupra acelui războiu, că el a costat'o pe Anglia nu mai puţin ca cinci miliarde de coroane! (Cinci mii de milioane!)

Un socotitor arată în o revistă italiană, ce s'ar fi putut face cu atîta potop de bani, spre binele poporului lipsit. Iaca ce:

Puteai, — zice numita revistă, — să zideşti din acea sumă de bani, *100 oraşe* de cîte 1000 de case unul, cu grădini frumoase pe lîngă ele, costînd fiecare casă cîte 25000 franci; şi puteai încă da 2 milioane ca penziuni pentru bătrînii neputincioşi, adecă 625 franci anual pentru fiecare; şi mai puteai face prin cele oraşe 1000 de parcuri publice, pentru cîte 625.000 franci; 50.000 case cu cinci până la opt odăi, cu odaie de baie şi o grădină, costînd fiecare casă 10.000 franci; 500 000 grădini de familie costînd 625 franci fiecare; 1250 clădiri pentru scopuri culturale, cu preţul de 250 000 franci; 500 case de bolnavi pentru 250.000 franci; 200 şcoli superioare pentru 625.000 franci; 100 biblioteci publice pentru 500.000 franci; 100 băi populare pentru 500 000 franci; 200 şcoli pentru 1 250.000 franci; 100 spitale plătitoare pentru mărinari, costînd 250 000 franci; 10 sanatorii de mare pentru 2 500.000 franci; şi încă îţi mai rămîneau bani pentru sute de case şi aziluri pentru săraci şi altele. Căci toate aceste aşezeminte culturale nu ar fi recerut mai mult ca suma cheltuită de Englezi în războiul amintit!

*

Concertul d-nei Triteanu.

3 puncte româneşti, 3 nemţeşti şi 1 franţozesc.

Mercuri viitoare (4 Dec. n.) va avea loc în sala hot. Central de aici Concertul vestit de noi şi în numărul trecut, al dnei *Veturia Triteanu* din Sibiiu, cîntăreaţă măiastră şi dulce, ajunsă la mare renume în lumea muzicală românească. Dna Tritean va cînta acompaniată la pian de dl Albr. Schmidt, dirigentul Reuniunii săseşti de muzică din Orăştie. Programul e următorul:

1. F. Mendelsohn: Arie din Paulus „Ierusalem" (cîntată cu text românesc). 2. F. Schubert: a) Der Fischer; F. Weingartner: b) Ach wer bringt die schönen Tage. 3. Bock: a) Dornröschen; b) Märzsturm; c) Und du, du liebst ihn. — 4. G Dima: a) De ce nu 'mi vii; b) Mugur mugurel. — 5. Ed. Grieg: a) Prinzessin; b) Unter Rosen; c) Dein Rat ist wohl gut. — 6. Scheletti: a) Ce te legeni codrule; G. Dima: b) Jelui-m'aş jelui; c) Mîndruliţa. — 7. C Saint Saens: Arie din „Samson şi Dalila" (text francez).

Inceputul la 8 ore seara Biletele să vînd înainte la Librăria dlui S. Bornemisa.

*

Logodnă. Dl Constantin Ardelean, funcţionar la „Timişana", s'a logodit cu Dna Elena Cosma n. Pocan, Timişoara. Anunţurie sunt răscumpărate pe seama „Fondul ziariştilor" cu suma de 10 cor.

*

Corul Reuniunii meseriaşilor români din loc, îşi va urma probele începînd de Luni în 2 Decembre, la 8 oare sara. Sînt rugaţi a lua parte atît membri cei vechi, precum şi cei noi cari ar dori să se înscrie, şi să ajute desăvîrşirea cît mai bună a acestui cor.

*

Moarte. George Ciatt sen., jude de tribunal reg. în penzie, fost timp îndelungat jude la tribunalul regesc din Deva, — a încetat din viaţă în 16 Nov. n. în Borgoprund, unde să retrăsese în timpul din urmă. — Dzeu să-l odihnească cu cei buni ai săi.

*

O propunere către învăţătorii cu copii de şcoală. Dl. I. Crişan, inv. în Selişte, face către învăţătorii din comit. Sibiiului ori cele vecine, propunerea, că, învăţătorii cari înşişi au copii de şcoală, în scopul de a purta mai uşor greutăţile ce le au cu creşterea copiilor lor la şcolile din oraş, de pildă în Sibiiu, — să se întovărăşască între sine, să iee o casă potrivită în care să-şi aşeze toţi copiii lor duşi la şcoli în acel oraş, ba să iee şi pe copiii de preoţi, şi puindu-i sub supravegherea unui învăţător pensionat, să-i ţină acolo la olaltă, căci ar cruţa foarte mult din cheltuelile pe care le au aşa, cînd copii lor sunt risipiţi pe unde ajung prin oraş. Cheltuiala micului internat, s'ar împărţi apoi pe toţi părinţii, şi de sigur ar ieşi mult mai uşor, — pe lîngă că copiii ar avea o supraveghere bună din partea învăţătorului încredinţat cu paza lor. De hrănirea lor şi de toate, ar purta grijă soţia învăţătorului, dacă are soţie, ori s'ar angaja bucătăreasă potrivită.

Propunerea e cuminte. De sigur noul „internat" ar atrage mulţi copii de învăţători şi de preoţi!

Spre a putea discuta ideea asta şi a cerca să o pună în lucrare, dl înv. Crişan roagă pe dnii învăţători şi preoţi din comitatul Sibiiului (ori şi pe alţii ce au copii la şcoală în Sibiiu), a-i scrie părerea lor pe o cartă postală, pentru a putea apoi conchema un sfat al lor.

*

AVIS!

Cartea de cetire pentru clasa IV de Dr. I. Stroia-Lăpădat şi Crişan, s'a aprobat de Inalt ministru Nr. 148,080/1912. Să poate procura dela Librăria Archidiecesană şi dela D. Lăpădat din Sălişte (Szelistye).
(761) 1—2

*

Fiecare abonat bun

al nostru, să se facă răspînditor în comună al *„Calendarului Naţional"* întocmit de foile noastre. E foarte frumos, şi cel mai ieftin! Cel ce are dragi foile noastre şi le vrea binele, trebue să lucreze pentru sprijinirea lor şi prin vinderea Calendarelor noastre! Cuprinsul lor ales, drăguţ, şi chipurile frumoase, fac o plăcere sufletească fiecărui care le cumpără şi ceteşte. Trimiteţi de grabă după ele, că acum e timpul desfacerii lor.

*

Advocat nou în Lugoj.

Am onoare a face cunoscut, că mi-am deschis *cancelarie advocaţială* în *Lugoj*, — în Piaţa Izabela, Nr. 18 (casa proprie).

Cu stimă

Dr. Virgil Beşan,
advocat.

(759) 1—3

POŞTA REDACŢIEI

Dsale *Ionu...* în *Certej*. Să plăteşte după loc. Trimite anunţul şi îţi vom scrie cît i-ar fi taxa. Dacă ceea-ce trimiţi e scrisoare din partea locului şi de folos obştesc, — pentru acea nu să plăteşte nimic ci să tipăreşte ca corespondenţă ori noutate în foaie.

G. Sp. în *Cah.* Ne pare rău, dar versurile despre ploaie nu le putem publica. Sînt cam slăbuţe, cele poporale bucuros Şi Dzeu să-ţi dea noroc!

Ant. Stoica în *Vid.* Da, banii i-am primit. Mulţumim.

Ilie Rest în *Seb-v.* Ai să ne trimiţi 2 cor. 50 fil. şi eşti plătit. — Pentru cartea de colinde scrie de-adreptul la „Librăria Naţională" de aici, trimiţînd banii nainte (că pe aşteptare nu să trimit nimănui cărţi). De nu ştii preţul, cere întîi Catalogul Librăriei, care ţi să trimite gratis.

Bortos Mihai 1. Filimon, Banffyhunyad: Cînd ne-ai trimis banii pentru foi?

Todor Atnagia, Vraniu. De voeşti a avea şi foaia de glume Bobîrnaci atunci mai trimite 1 cor., căci toate foile costă 6 cor.

Pop Oct. inv. *Gildu.* Foile la adresa M. Cordoş dela noi să expedează regulat.

Stef. Boeriu, Sibiiu: Abonamentul s'a regulat după dorinţa D-tale.

Petru Chiu, inv. *Petre.* Foaia dela noi s'a expedat întotdeauna regulat.

Jurj Toma, Bulbuc. Foile noi le-am expedat îndată după primirea banilor.

Petru Mărchiş, în *H m* D n e le 2 cor. ţi-am scris 80 fil. pe anul de faţă (pentru numeri dela 46 până la anul nou), iar pe anul viitor trec numai *1 cor. 20 fil* pentru care îţi vor merge foile 10 săptămîni din 1913. — Pentru 2 cor. nu îţi putem trimite foile *jumătate de an*, preţul lor pe ½ an fiind 3 cor dacă-ţi merg toate. — Vezi condiţiile de abonament din fruntea foii, dela care nu să face abatere.

Chitor Fek. în *Sz. P.* Foile costă pe ½ an 2 cor. 50 fără Bob şi 3 cor. cu Bob — Dta ai trimis numai 2.25 Cu aceşti bani (socotind şi lunile acestea 2 din ăstan), eşti plătit numai până la April 1913.

Cărţi pentru popor

Au ieşit de sub tipar şi se află de vînzare la „Librăria Naţională S. Bornemisa următoarele cărţi întocmite anume după gustul şi priceperea poporului:

„Cele mai frumoase", poezii poporale sprijinite pe ales. Preţul 60 fileri.

„Versuri fluşturate", o cărticică plină de haz şi de versuri de rîs. Preţul 60 fil.

„Impăratul Rogojină", poveste de toată frumseţea. Preţul 30 fileri.

„Volintirii", o povestire din războiu. Preţul 30 fil.

„Băldior şi Tămîiţă", o carte care cuprinde 15 poveşti foarte interesante. Preţul 50 fileri.

„Codreanu" haiducul. Preţul 30 fileri.

„Sticla din urmă", comedie. Preţul 30 fileri.

„Musca", *„Nasul"*, *„Intîia scrisoare de dragoste"*, trei monoloage. Preţul 50 fil.

„Sara pe uliţă", piesă teatrală Preţul 20 fil.

„Ţiganul în căruţă", dialog. Preţul 30 fileri.

„Scrisori", piesă în t'un act. Preţul 30 fileri.

Preţul tuturor acestor cărţi e:

cor. 4·20.

dar celora, cari le comandă *toate* deodată, se trimit franco cu

numai 3 coroane 20 fileri.

Trimiteţi banii înainte, căci cu ramburs nu se trimit nimănui. Banii să se trimită la: *„Librăria Naţională" S. Bornemisa* în Orăştie—Szászváros.

E vremea de a-şi lua tot omul Calendar pe anul viitor! Cereţi dela foile dela Orăştie frumoasele lor Calendare şi le desfaceţi între cetitorii din comune. Sunt frumoase şi ieftine.

Abonaţilor foii, cari sunt în regulă cu plata (aşadar să văd oameni de ordine) li să dau pe credit, avînd a le plăti numai după ce le-au vîndut!

A lucra
şi a nu te lăsa răului!,

acesta e cel mai bun leac contra ori-cărui năcaz, lipsă şi supărare. Decît că omul numai atunci poate lucra, cînd e sănătos. Cel-ce e bolnav, cel pe care îl sapă de pildă podagra, reuma, durerea de cap ori de dinţi, sau sufere în dureri provenite din curent sau din răceală, acela adesea nu e în stare a-şi provedea lucrul său de zi. Alor astfel de cetitori de-ai noştri, slujească-le de strigat luător aminte scrisoarea de mai jos, pe care a scris'o Alteţa Sa Principele Iosif Rohan din Schettwien:

„Fluidul Elza cu efectul surprinzător, întrece într'adevăr ori-ce aşteptare, şi poţi publica, că mie şi pretinilor mei, ni-a folosit Fluidul-Elsa la cele mai multe morburi, ca de pildă la durere de cap şi dinţi, împunsături, junghiari, durere de spate, catar, durere de stomac, ameţeală, etc. Indeosebi bate la ochi la slăbirea vederii, că Elsa Fluidul are efect de întărit ochii, — pentru ce îl şi recomand ca pe un leac de casă de care nu te poţi lipsi!"

De aceea ar trebui ca şi onoraţii noştri cetitori să se îngrijească ca din Fluidul Elsa al lui Feller, cel alinător de dureri, vindecător, întăritor, — să aibă totdeauna la îndemână (reservă), ca aşa să poată alunga durerile; nervii şi muşchii să-i întărească, trupul să şi-l împrospăteze şi oţelească, căci acest leac e aievea bun şi ce scriem aci despre el, nu e simplu reclam.

In felul acesta şi dta vei fi scutit de multe suferinţe, şi poţi începe iar munca, cu putere deplină. Acei dintre cetitorii noştri cari voesc să probeze cu acest leac, — capătă Fluidul-Elsa cu 5 cor. franco, — dacă să adresează de-adreptul la:

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica, centrala 119. (comit. Zagrab).

Căsătorie.

Tinăr prezentabil, etatea 30 de ani, cu caracter nobil, avînd un venit anual de 8 mii coroane, — dorește căsătoria unei domnișoare sau văduve tinere, cu educație bună și venitul egal.

A se scrie sub »BLÎND«, la Red. acestui ziar, alăturîndu-se și fotografia. 3 - 3

Moșie de vînzare.

In lunca „Rompoș" din hotarul Orăștiei, sunt de vînzare *4 jugăre de pămîn arător.*

Adresa vînzătorului o dă administrația foii. (753) 2—3

Casă de vînzare.

Casa Nr. 3 din Orăștie, str. Mănăstirii (vis à vis de biserica romano-catolică, lîngă tipografia ungurească), — este

de vînzare

din mână liberă, fiindcă proprietarul trece la o altă întreprindere.

Informații la proprietar în Strada-de mijloc Nr. 3. (758) 1—3

Maestru curelar,

pregătind hamuri, dela cele mai simple până la cele mai de lux, apoi șiele de piele, șezuturi de trăsuri și tot ce să ține de măestria asta, — recomandăm proprietarilor de trăsuri din loc și jur. E măestru solid, lucrează bine și frumos!

Primește și tot felul de *reparaturi* de hamuri, șaue, șezuturi de trăsuri și altele.

Adresați-vă la: *Ioan Comă,* măestru curelar în Orăștie, în piață, lîngă prăvălia dlui Ion Lăzăroiu.

Anunț.

Duminecă în 8 Decemvrie n. 1912 la 11 oare a. m. să dă în arîndă prin licitație publică vama tîrgului Sălișteș, pe 3 ani (1913—1915).

Licitația să va ținea la școală.

Prețul de strigare 5650 cor.

Păn' la acest termin să pot înainta comitetului și oferte în scris, provăzute cu vadiul de 10%.

Comitetul parohial gr. or. rom. din Selișteș.

(760) 1—2

MED. UNIV.

Dr. Corneliu Dărămuș

specialist în boale de femei și specialist în morburi de dinți.

Alba-Iulia, piață

ordinează dela 8—10 pentru boala de femei, dela 2—5 pentru morburi dp dinți. (737) 5—20

DOUĂ CALFE! [illegible] cri[illegible] [illegible] pri[illegible] 2 calfe pentru lucru meșteșug.

Ioan Vărmăgean,
măiestru pantofar în [illegible]

Publicare.

Subscrisa primărie comunală a comunei Kadzsir în urma deciselor reprezentanței comunale Nr. 160 și 161/912 dă în arîndă prin licitațiune publică plus oferindă ce să va ținea în 4 Decembre n. a. c. la casa comunală:

1. Dreptul de morărit la moara comunală din jos, cu 4 petrii, pe un period de 3 ani începînd din 1 Ianuarie 1913.

Prețul de strigare e 5723 cor. 55 fil.

2. Dreptul de morărit la moara comunală din sus cu 1 piatră începînd din 1 Ianuarie 1913 până în ziua cînd aceasta moară să va sista în urma rescumpărării acestei mori prin fabrica de fer din loc.

Pretul de strigare e suma corespunzătoare arînzii de până acum: 5 cor. 38 fl. pe zi.

3. Dreptul de adunat vamă în tîrgul de săptămînă pe un period de 3 ani începînd din 1 Ianuarie 1913.

Prețul de strigare e 1370 cor.

Cei ce doresc să liciteze sunt datori a depune vadiu 10 % din suma prețurilor de strigare, nainte de a să începe licitațiunea.

Oferte în scris să primesc până în 3 Decembrie d. a. la 6 oare.

Condițiunile de licitațiune să pot vedea în cancelaria comunală în oarele oficioase.

Kadzsir 1912 Novembrie 4.

Iuliu Iuga not. com. *Nicolae Muntean* jude com. (752) 2—2

Spre atențiunea Onor. public!

In urma crisei de bani, ce domnește de present, sum silit d restrînge creditul, iar la vînzarea cu bani gata, voi da tot avantagiul posibil.

Cu stimă:

Prăvălie de ghete:

Heinerich-Streit-,urmașul:
Fritz Fraenk.

(747) 3—3

Milioane

de inși folosesc contra

TUSEI,

răgușelei, catharului, îmbălării, tusei măgărești și cu zgîrciuri:

KAISER-Caramele-pectorale,

cu marca „3 brazi".

6100 de atestate autenticate prin notar public, venite dela medici și privați, spoveresc succesul sigur. Sunt bomboane extrem de princlease și cu bun gust. Să capătă în pachet de 20 fil. de 40 fil. și doza de 60 fileri la farmaciile

CORN. DEMETER în Oră[illegible]
JOS. GRAFFIUS „ „

(732) 6—20

3 case de vîndut

Casele mele aflătoare:

una: în ulița Maieru de jos Nr. 32, (unde a fost depozitul de lemne);

una: în ulița de mijloc Nr. 2a-;

a treia: în ulița Morii Nr. 10;

le fac vînzătoare din mână liberă.

Pentru informațiuni mai deaproape, a să adresa subscrisului:

Jellman Ferencz, senior.
Orăștie, ulița de mijloc Nr. 2.

(756) 3—3

Mii și Mii

de oameni binecuvîntă spirtul Menthol sărat „Omnia", ca leac de casă distins, atît pentru morburi interne cît și din afară.

Ingetează: dureri de cap, de dinți, de stomac, podagra, reumatism, cădere de păr, e. c.

Depozit principal la:

Iosef Grafius, Orăștie.
Virgil Vlad, Alba-Iulia.

(654) 16—20

Cele mai bune călcîie de gumii sunt călcîile:

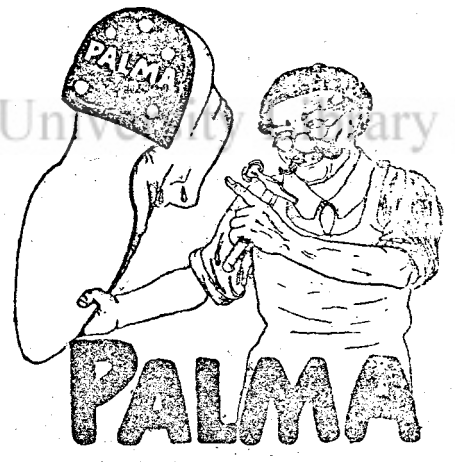

(588) 26—0

Picăturile de stomac
alui BRADY

nainte: Picăturile Maria Zell, mai mult ca de 30 ani așa s'au valorat că nu pot lipsi din nici o casă. Efect neajuns la conturbări de mistuire, la arderi de stomac, înfundare, zgîrciuri de cap și rînză, amețeli, nesomn, colică, anemie etc.

Să capătă în toate apotecele 0 sticlă mare *cor. 1·60* mică *90 fil;* 6 sticle mici *5 cor. 80 fil.* 3 mari *5·30.* Primind banii, să timit franco, prin:

Apoteca K. BRÁDY
la „Reg. Ung." în *Viena, I.*
Fleischmarktg. 2. Depot 5

Atenți la marcă care e: St. Fecioara de Maria-Zell; pachetare roza și subscrierea de pe chipul de alături.

(503) II. 16—25.

Să vinde

o moară cu 2 petri 36, mînată cu benzin, scărmănătoare de lînă și pentenuși, pînă pentru sămință, toate sub un coperiș, teascul și tigaia deosebit sub alt coperiș. — Toate astea în lucrare ori și cînd să pot vedea în comuna Valcelele bune (Jóvalcsel Hársszegi já ás), care are la 1050 suflete. In depărtare de ½ oră e comuna Valcelele-rele (Pokolvalcsel) cu 800 suflete, fără moară, care asemenea aici mocină, ambele comune locuite de români. Tot sub un coperiș cu moara să afle 2 odăi pentru locuit, curte și grădină de ½ jugher. In apropiere să afă o grădină în care să afă 6000 viță de vie de 2 și 3 ani și la 1000 de pomi, în mărime cam 5 jughere.

Informațiuni să capătă la Albert Elek, Ol.-brettye, care stă la dispoziție cu trăsura la gara M. Brettye (Piski-petrezsényi vonal, Hunyad m).

Tot acolo să afă de vîndut o îmblătitoare cu motor de benzin de 10 puteri și una cu motor de oleu brut 12 h. p. elevator și îmblătitoare de trifoi. (755) 2—3

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), PETRU BENEA, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lîngă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb 76 fil., Rizling 82 fil.,

Roșu 1 cor.
Siller 78 fil.
Carbonet 1 cor. 10 fileri.

Vinuri noi: 64—66 fileri.

Rachie de trevere (comină) K 1·80
Rachie de comină, specialit. „ 2·20
Rachie de drojdii 2 cor. 40 fileri.

Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachia să expedează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă. *Vase împrumutez pe timp de 2 luni.* Pentru calitatea vinului garantez.

PETRU BENEA,
proprietar de vii.
(674) **Világos, (Arad m.)** 14—16

Fărină, — Tărițe.

Fărină de cea mai aleasă calitate, pentru pâne bună și aluaturi (prăjituri), — precum și tărițe, vă recomandă în ori-ce cantități, cu prețuri moderate,

Abrahám Manó
(572) 29— Orăștie (Szászváros).

Către onor. public din Orăștie și jur!

Subsemnatul aduc la cunoștință, că, după o îndelungată praxă, făcută în orașele principale din țară și străinătate, ca: București, Budapesta și Berlin, mi-am deschis în *Orăștie, strada Berăriei, Nr. 11, un atelier de pantofărie,* unde execut ori-ce comande atingătoare de această branșă, pentru bărbați, dame și copii. Atît în cue cît și cusute. — Garantez soliditate. Rog onor. public pentru tot spriginul. — Cu toată stima

IOAN CRETU, măestru pantofar, Orăștie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să spriginim meseriașii români!

(762) 1—3

Petru M. Opincar

măestru cojocar în Sebeșul săsesc (Szászsebes), ulița Poștii 5

este singurul român, care poate satisface toate așteptările în ce privește portul românesc de pe la Orăștie și jur, are totdeauna gata și să pot tocmi totfelul de pieptare, bărbătești și femeești, pe urmă cojocele dela cele mai simple până la cele mai scumpe și mai frumoase, lucrate toate din cel mai bun material. — Pentru lucru bun și frumos garantează! — Cine cumpără odată, să convinge, că și Românii știu face lucru bun!

Secretul meu.

Sistemul meu, de a cumpăra cu bani gata toamna, marfă de mâna întîie, — îmi face cu putință a pune în vînzare

Vinuri bune,

curate. exclusiv din Ardeal, — pe lîngă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă cînd ai la casă un botez, o cununie sau altă sărbătoare familiară.

Prețurile: dela 56 fileri în sus. Felurite soiuri curate.

(571) 30—50 **HANS STEPHANI**
hotelier, Orăștie (Szászváros).

In atenția

proprietarizor de vii și a punătorilor de vii!

Cel-ce vrea să-și planteze de nou vila sa;

Cel-ce vrea să-și comande altoi de viie;

Cel-ce vrea să-și pună pomi roditori, trandafiri, etc,

să ceare catalogul de prețuri, ediție de lux, cu instrucțiuni!, dela firma de mai jos:

„Transsylvania", intrepr. de vii
(szőlőtelepitő vállalat)

Marosvásárhely
Dr. Geneze D. u. 39.

(731) 5—

Onorate Domnule!

Cunoscînd multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începînd am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în ori ce cauză ce să ține Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministerii și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgisez resolvirea pertelor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vază frumusețele orașului, ori cu afaci prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe, ouă, miei, porcei, oi, vite mari, porci, lînă piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fin, mohor, lemne, păduri, moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros Vă trimet în fiecare săptămînă un „Aviz săptămînal" despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți, Vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine, motoare, mori, ferestreie, pumpe, automobile etc. Grijesc ca să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decît aceia ce am hotărît și cum am tocmit.

Zilnic primesc plîngeri dela țăranii români, cari cumpărînd mașini prin agenți străini, au fost înșelați iscălind contracte a căror conținut nu l'au cunoscut neștiind țăranii români unguresce.

Planul meu este, ca conducînd pe românul nostru la fabrici și nu agenturi de mașine, drept din mâna primă să-și cumpere cele trebuincioase, și să l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer servictul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă postală.

Cu stimă:

I. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.
(744) 4—8 în Buda, lîngă podul „Maghithid".

Fondat la anul 1868. **Salon higienic de ras și frizat.** Premiat cu diferite diplome 1890, 1891, 1892, 1897.

P. T.

Subscrisul viu și pe această cale a recomanda on. public **Salonul** meu de **frizat, ras și tuns,** întemeiat în a. 1868 (str. *Intre tîrguri Nr. 6*, l. magistratul orășenesc) și în timpul din urmă **rezidit** și **instalat** cu aparate de desinficiere parisiene, utensilii antiseptice de clasa I. și cu toate aparatele prețioase timpului de față — Promit serviciu *solid* și *prompt* și silindu-mă după putință a îndestuli până și pretenziunile cele mai exagerate. **Salonul higienic de primul rang,** va fi provăzut cu tot felul de articole de specialitate clasa I., precum: **cremă parisiană de ras, praf de săpun** etc. etc. Și pentru a ferì mușterii mei de diferite *morburi* de *piele* ce s'ar propaga prin întrebuințarea unui *piepten, perie* și *burete* **pentru toți,** — **am instalat oglinzi cu mai multe pulpituri numerizate,** așa că fiștecare mușteriu va avea **gratis** într'un pulpit (lădiță) piepten, perie de frizat, cremă parisiană și un burete de gumii antiseptic. etc. etc., **cu prețuri foarte moderate.** — Semnez mai departe, cu privire la îngrijirea părului, am introdus după metodul modern de acum, *aparate parisiene de clasa I.* pentru spălarea capului atât pentru *domni* cît și pentru *dame.* — *Peruce de teatru și de stradă,* de tot soiul, pentru orice etate, atît pentru dame, cît și pentru domni. Toupete, butonuri pentru dame, plete, frisette, etc., colori de păr și cosmetice, etc. etc. — In urma acestor adoptări împreunate cu mari cheltueli, ce mi-le am cruțat numai spre a arangia *Salonulhigienic de primul rang în stil* **modern american** spre a îndestuli mușterii mei, și în speranța, că onoratul public și în deosebi cel *român,* mă va învrednici de spriginul binevoitor.

semnez cu toată stima:

IOAN ANDRESCU,
(232) 9—10 **friseur și Perrückquer în ORAȘTIE.**

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188. Postsparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare"

societate pe acții în Sibiiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii PARTENIU COSMA, directorul-executiv al „Albinei" și prezidentul „Solidarității".

„Banca generală de asigurare"

face totfelul de asigurări, ca *asigurări contra focului* și *asigurări asupra vieții* în toate combinațiunile. — Mai departe mijlocește: *asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.*

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare" le face în condițiunile cele mai favorabile. Asigurările să pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbați de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni să dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricînd în serviciul societății.

»BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE« dă informațiuni gratuite în ori-ce afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare".
Sibiiu—Nagyszeben. — Edificiul „ALBINA".

(419) 16—28

Editor și redactor responzabil: Pompiliu Albu. „Tipografia Nouă", I. Moța, în Orăștie.